

AAH AT-440

Käigile

põllumeeste kogudele!

Põllumeeste kogude ja asunikude koonduse vahekord on olnud juba mõnda aega ebaloomulik. Kuigi juba eelmisel aastal asuti tegutsema ühiselt, ei läinud korda ei riigikogus ega ka mujal luua oma keskel seda sisemist ühtlust ja üksmeelt, millest erakonnad ammutavad tugevust, vaid otse vastupidi tekkisid lahkkelid, mis kogu aeg on suurenenud. Esimene suurem lahkumine ilmnes ühise põhikirja küsimuses. Asunikude koondus nõudis, et iseseisvad põllumeeste kogud valdades peaksid saama kaotatud ja nende asemele asutatud keskkohast täiesti ärarippuvad osakonnad. Osakondadel poleks olnud asunikude koonduse kava järele mingisugust iseseisvust. Keskkohast oleks võinud oma äranägemise järele neid likvideerida ilma osakonna liikmete käest nõu küsimata. Seesuguse kavaga ei olnud põllumeeste kogud nõus. Kõigi maakondade põllumeeste esitused, kellele eeltähendatud kava saadeti seisukoha võtmiseks, vastasid eitavalt. Maakondade põllumeeste esitused ütlesid, et põllumeeste erakond peab saama ehitatud alt üles, nagu see on läbiviidud põllumeeste kogude organisatsioonis, kus selle tõttu kohapealsetel põllumeestel on suurem mõju ja keskkohast ei saa oma tahtmist kohapealsetele organisatsioonidele peale sundida.

Seepärast nõudsid põllumeeste kogud, et valla põllumeeste organisatsioon peab olema iseseisev üksus ja olid täiesti vastu asunikude koonduse kavale. Organisatsiooniline küsimus on jäänud selle tõttu tänini selgusetuks.

Aga see polnud ainuke lahkeli. Ühise koostöö asemel hakkasid asunikude koonduse tegelased ja „Maaleht“ teravas toonis kallaletungima põllumeeste kogude tegelastele. Lasti lendu igasugu sihilikke kuuldusi ja ebaõigeid teateid põllumeeste kogude juhtide vastu ning korraldati koosolekuid, kus loodi kunstlik enamus ja võeti vastu otsusi, mille sihiks põllumeeste kogude organisatsiooni lõhkumine.

Üleriiklise põllumeeste esituse juhatus ei saanud jääda rahulikult pealt vaatama seesugust õõnestustööd, vaid saatis 12. aprillil s. a. asunikude koonduse keskjuhatusse märgukirja, milles nõudis, et lõpetataks otsekohe igasugused vaenuavaldused.

Vaatamata sellele märgukirjale ja asunikude koonduse keskjuhatusse poolt antud lubadustele sellega arvestada, kestis sealpool endine vaenulik toon ja tegevus edasi. Siis otsustas Üleriiklise põllumeeste esituse juhatus kokku kutsuda Üleriiklise põllumeeste esituse täiskogu, et see tooks selgust senisesse ebaloomulikkusse seisukorda ja ütleks, mis edasi saab.

Vahepeal olid kokku tulnud Pärnumaa ja Läänemaa põllumeeste esituste täiskogud ning tehes järeldused asunikude koonduse ülalpidamisest, otsustanud, et põllumeeste kogude organisatsioon peab jääma alles.

6. mail astus kokku Üleriiklise põllumeeste esituse täiskogu, millest võtsid osa saadikud kõikidest maakondadest peale Valgamaa.

Täiskogu võttis ühemeelselt vastu järgmised otsused:

I.

Arutades põllumeeste kogude ja asunikude koonduse vahekorda, leiab üleriikline põllumeeste esituse täiskogu, et nimetatud kahe erakonna ühinemine pole kahjuks annud loodetud tulemusi. Sellepärast peab põllumeeste kogude ajalooliselt väljakujunenud organisatsioon, mis Eesti riigiga koos tekkinud, suureks kasvanud ja tugevaks saanud ning tagajärjekast võitlust pidanud maa-rahva ja terve Eesti riigi kasuks, ka edaspidi jääma alles iseseisvana ja jätkama endise visadusega oma senist tööd.

Põllumeeste kogud on alati pooldanud kõigi põllumeeste koostööd. Sellest seisukohast välja minnes on üleriikline põllumeeste esituse täiskogu valmis jätkama koostööd asunikude koondusega liidu vahekorra alusel, eeldusel, et sealpoolt enam senist taktikat ei tarvitata ja usalduslik koostöö vahekord otsekohe jalule seatakse. Juhul aga, kui teiselt poolt selleks valmisolekut ei näidata, volitab täiskogu Üleriiklise põllumeeste esituse juhatus sellest kõik vajalikud järeldused tegema.

II.

Täiskogu leiab tarvilikuks, et põllumeeste kogude erakonnas saaks jalule seatud täielik distsipliin ning ühtlus ja teeb selle sihiga Üleriiklise põllumeeste esituse juhatusse ülesandeks täie energiaga vastu astuda põllumeeste kogude erakonna lõhkumiskatsetele ja distsipliini rikkujate vastu tarvilikke samme astuda kuni väljaheitmiseni erakonnast.

III.

Täiskogu teeb oma esitajaile riigikogus kohuseks kooskõlastada oma tegevus Üleriiklise esituse täiskogu ja juhatusse poolt vastuvõetud põhimõtetega.

IV.

Täiskogu teeb kõigile põllumeeste kogude erakonna liigetele kohuseks täie energiaga asuda selgitustööle põhiseaduse muutmise kasuks riigikogu poolt vastuvõetud eelnõu alusel. Iga kodanik teadku, et eelseisval rahvahäletusel on otsustav mõju meie riigi edaspidisele käekäigule ja meie igapäevase elule.

Üleriiklise põllumeeste esituse täiskogu loeb üheks esimeseks ja tähtsamaks omavahelise hea läbisaamise tingimuseks asunikude koondusega seda, et ka nemad asuksid tööle põhiseaduse muutmise eelnõu läbiviimiseks.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

6 11574963

Eeltoodud otsuste kohaselt põllumeeste kogud jäävad edasi töötama oma senisel kujul. Seejuures on põllumeeste kogud valmis sõbralikult koos töötama asunikkude koondusega liidu vahekorra alusel. See tähendab, et niihästi põllumeeste kogude kui ka asunikkude koonduse organisatsioonid jäävad edaspidi sisemiselt iseseisvateks, kuid töötavad ühiste sihtide saavutamiseks käsikäes. Lükkab aga asunikkude koondus tagasi põllumeeste kogude ettepaneku ühistööks, siis tuleb mõlemil organisatsioonil edasi tegutseda täiesti iseseisvalt.

Sellepärast Üleriikline põllumeeste esitus pab kõiki põllumeeste kogusid edasi töötada vana korralduse juures endise visadusega ja vaimustusega. Tuleb endisel viisil pidada kogu peakoosolekuid, valida juhatus ja läbi viia kõik kogu põhikirjas ette nähtud sammud. Meie vana roheline lipp tuleb jälle välja tuua ja aukohale seada. Tuleb uue energiaga hakata koguma kõiki põllumehi valla põllumeeste kogude ümber. Iga põllumeeste kogu peab saama oma valla kõige elujõu-

lisemaks organisatsiooniks, mille ümber koondusid kõik vanad ja noored põllumehed, et koos teiste põllumeeste kogudega üle riigi ühisel jõul kaitsta maarahva huvisid ja panna meie riigi elus maksma põllumehe tasakaalukas mõtlemine, kokuhoiu vaim ja aus ning otsekohene poliitika.

Ühtlasi teatame, et täiskogu valis põllumeeste kogude erakonna auesimeheks K. Pätsi.

Üleriiklise põllumeeste esituse juhatusse valiti:

Esimeheks A. Jürman; liigeteks: J. Teemant, J. Uluots, K. Einbund, J. Soots, A. Tupits, J. Hünerson, M. Martinson, H. Oiderman, G. Ottas, A. Vann.

Tallinnas, maikuul 1933.

Üleriiklise põllumeeste esituse juhatuse nimel

Esimees: A. Jürman.

Peasekretär: H. Oiderman.

Täiskogu võttis ühemeelse otsuse:

I.

Arutades põllumeeste kogude ja asunikkude koonduse vahelkonda, leidsid Üleriikline põllumeeste esitus täiskogu, et niihästi kui erakonna üli-

Põllumeeste kogud on alati pooldanud kõigi põllumeeste koostööd. Sellest seisukohast väija minnes on Üleriikline põllumeeste esitus täiskogu vallas jatkama koostööd asunikkude koondusega liidu vahelkorra alusel, rehvust, et sealpoolt saam

TRÜKITÖÖ.

II.

Täiskogu leidsid Üleriikline põllumeeste kogude erakonna esiteks järele, et Üleriikline esitus ning ühine ja teeb selle sätiga Üleriiklise põllumeeste esituse juhatusel ülesandeks läte-energiaga vastu astuda põllumeeste kogude era-

III.

Täiskogu teeb oma esitatule riigikogus kogu-seks koostööstada oma tegevus Üleriiklise esituse täiskogu ja juhatusel pooll vastuvõetud põlli-mõtetega.

IV.

Täiskogu teeb kõigile põllumeeste kogude era-konna liigetel kohusks läte energiaga anda sel-gitustööle põhiseaduse muutmise kasuks riigikogu pooll vastuvõetud eelne alusel Iga kodanik leabul, et eelneval rahvahääletusel on otsustav mõju meie riigi rahvapöisele käekäigule ja meie igapäev elule.

Üleriiklise põllumeeste esituse täiskogu loeb üheks esimeseks ja lähtsamaks omavalitselise loe-lähtsamise tingimuseks asunikkude koondusega seda, et ka nemad asuksid tööle põhiseaduse muu-mise eelne läbiviimiseks.

Põllumeeste koonduse vahelkorra alusel, et niihästi kui erakonna üli-

See pärast nõudis põllumeeste kogud, et valla põllumeeste organisatsioon peab olema iseseisv

aga see polnud ainuke lahkel. Ühise koor-

Üleriiklise põllumeeste esituse juhatus ei saa-

Vastamata sellele märgurikijale ja asunikkude

koonduse keskjuhatusel pooll andud lubadustele

sellega arvestada kestis sealpool endine vaevalik

Vahetati oled kokku tolnud Pärnussa ja

Taru Ülikooli Raamatukogu ARHIIVKOGU